

Vapaan sivistystyön oppilaitosrakenne, palvelukyky ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus

HANKKEEN KOHDE JA TAVOITE

Tämän suunnitelman arviointihanke on kaksivaiheinen: ensimmäinen vaihe ajoittuu vuosiin 2004-2005 ja toinen vaihe vuosiin 2006-2007. Arviointihankkeen ensimmäisessä vaiheessa (2004-2005) arvioidaan vapaan sivistystyön oppilaitosverkoston rakennetta, toimintaedellytyksiä ja palvelukykyä. Arvioinnin keskeisinä tarkastelukulmina ovat alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon toteutuminen kansalaisten sivistystarpeiden ja koulutuksen saavutettavuuden näkökulmasta sekä rahoitus- ja ohjausjärjestelmien toimivuus ja eri päätöksentekijöiden asema ja yhteistyö aikuiskoulutuspolitiikan tavoitteiden toimeenpanemiseksi. Koulutuksen arviointineuvoston ja opetusministeriön välisessä sopimuksessa hankkeen ensimmäisen vaiheen arviointitehtävät on muotoiltu neljään kohtaan seuraavasti:

Millainen rooli eri oppilaitosmuodoilla (kansanopisto, kansalais- ja työväenopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset, kesäyliopistot) on vapaan sivistystyön verkostossa ja miten oppilaitosverkoston laajuus ja rakenne vastaavat tämän päivän tarpeisiin ja toimintaympäristön muutokseen.

Miten hyvin vapaan sivistystyön oppilaitosverkosto toteuttaa sille asetetut koulutuspoliittiset tavoitteet suhteessa kansalaisten ja eri väestöryhmien opiskelutoiveisiin sekä yhteiskunnan eheyttä ja tasa-arvoa vahvistaviin osaamistarpeisiin?

Miten vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämä avoin yliopisto-opetus lisää kansalaisten mahdollisuuksia yliopisto-opintoihin ja parantaa niiden saavutettavuutta yliopistopaikkakuntien ulkopuolella?

Millaiset ovat vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytykset ja palvelukyky ja miten eri oppilaitosten väliset edellytykset vaihtelevat? Millä tavoin rahoituspohja muodostuu: miten oppilaitosten ylläpitäjät osallistuvat kustannuksiin; minkä suuruisia maksuja opiskelijoilta peritään ja miten ne vaikuttavat osallistumiseen ja kohderyhmän rakenteeseen?

Vuosina 2006-2007 toteutettavassa toisessa vaiheessa arvioidaan vapaan sivistystyön ohjausmuotojen toimivuutta ja vaikutuksia aliedustettujen ryhmien osallistumiseen ja painopisteiksi määriteltyjen sisältöalueiden osuuteen sekä vapaan sivistystyön roolia aktiivisen kansalaisuuden edistäjänä. Toisen vaiheet tehtävät ja toteutussuunnitelma tarkennetaan myöhemmin.

AIKATAULU

Opetusministeriö ja Koulutuksen arviointineuvosto ovat sopineet, että arviointihankkeen ensimmäinen vaihe tulee toteuttaa 1.5.2004 - 30.9.2005 välisenä aikana, jonka jälkeen se luovutetaan opetusministeriölle hankesuunnitelman mukaisesti. Arviointihankkeen toisen vaiheen on määrä alkaa 1.10.2005 ja valmistua Koulutuksen arviointineuvoston ensimmäisen toimintakauden loppuun mennessä 31.3.2007, jolloin se luovutetaan opetusministeriölle.

HANKKEESTA VASTAA

Pääsuunnittelija
Heikki Silvennoinen
heikki.silvennoinen[at]eval.jyu.fi

ja projektia koordinoi

Projektisuunnittelija
Päivi Kamppi
paivi.kamppi[at]eval.jyu.fi

AINEISTOT JA MENETELMÄT

Arviointihankkeessa ei kerätä uusia primääriaineistoja, vaan tukeudutaan jo olemassa oleviin aineistoihin ja materiaaleihin. Relevantteja tunnuslukuja muodostetaan uusimmista käytettävissä olevista tilastoaineistoista. Nyt tehtävän arviointihankkeen avulla saadaan myös tietoa tilastotuotannon mahdollisista puutteista suhteessa arvioinnin tarpeisiin. Tilastotiedon lisäksi aineistona käytetään asiaa koskevia selvityksiä ja tutkimuksia. Samoin vapaaseen sivistystyöhön liittyvät kehittämis- ja muut hankkeet ovat tuottaneet ja tuottavat aineistoja ja tuloksia, jotka pyritään hyödyntämään tässä arvioinnissa. Vapaaseen sivistystyöhön kohdistuvissa paikallisen tason arvioinneissa ja itsearvioinneissa saatuja tuloksia hyödynnetään myös.

PROJEKTIORGANISAATIO

Arviointihankkeen organisaation muodostavat (1) suunnitteluryhmä ja (2) arviointiryhmä sekä (3) pääsuunnittelija ja suunnittelija.

Suunnitteluryhmä

Suunnitteluryhmän tehtävänä on laatia Koulutuksen arviointineuvoston hyväksyttäväksi projektisuunnitelma ja tehdä ehdotus arviointiryhmästä sekä suunnitella hankkeen eteneminen ja arvioinnin prosessi kaikkine vaiheineen. Suunnitteluryhmä jatkaa toimintaansa edelleen, sillä sen tehtävänä on mm. suunnitella arviointiraporttien julkistamisen yhteydessä pidettävät seminaarit. Suunnitteluryhmän koostumuksella on pyritty edistämään arvioinnin monitahoisuuden ja osallistavuuden periaatteiden toteutumista. Suunnitteluryhmä koostuu vapaan sivistystyön koko kenttää ja sen sidosryhmiä edustavista partnereista. Suunnitteluryhmässä on 12 jäsentä:

rehtori Juha Sihvonen, pj., Koulutuksen arviointineuvosto
förbundschef Maria Bäck-Palm, n, Förbundet för arbetar- och medborgarinstitut i Svenskfinland
rehtori Göran Enckelman, Eerikkilän Urheiluopisto
opetusneuvos Risto Hakkarainen, Opetushallitus
rehtori Ville Marjomäki, Lahden kansanopisto
toimialarehtori Martti Markkanen, Parkanon aikuisopisto
pääsihteeri Mika Nirvi, Suomen kesäyliopistot ry.
hallitusneuvos Marja-Riitta Pönkä, OPM
erityisasiantuntija Päivi Rajala, Suomen Kuntaliitto
opintojohtaja Jaakko Rantala, Opintokeskus Kansalaisfoorumi
pääsuunnittelija Heikki Silvennoinen, Koulutuksen arviointineuvosto
pääsihteeri Eeva-Inkeri Sirelius, Vapaan Sivistystyön Yhteisjärjestö
Projektisuunnittelija Päivi Kamppi paivi.kamppi@eval.jyu.fi toimii suunnitteluryhmän sihteerinä.

Suunnitteluryhmä toimii koko hankkeen keston ajan toimien tarvittaessa konsultatiivisena ryhmänä arviointiryhmän itsenäisyyttä ja riippumattomuutta kunnioittaen.

Arviointiryhmä

Arviointiryhmä koostuu koulutuksen arvioinnin, aikuiskoulutuspolitiikan ja vapaan sivistystyön tutkimuksen asiantuntijoista. Arviointiryhmä toteuttaa suunnitelmassa kuvatun arvioinnin ja laatii arviointiraportin projektin suunnittelijan avustuksella. Arviointiryhmä koostuu viidestä (5) koulutuksen ja arvioinnin asiantuntijasta.

emeritusprofessori Tapio Vaherva, kasvatustieteiden laitos Jyväskylän yliopisto (arviointiryhmän puheenjohtaja)

lehtori Anita Malinen, kasvatustieteen laitos Jyväskylän yliopisto

johtava ekonomisti Antti Moisio, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

emeritusprofessori Reijo Raivola, kasvatustieteen laitos Tampereen yliopisto

yliassistentti Petri Salo, pedagogiska fakulteten Åbo Akademi

Arviointiryhmän kokoamisessa keskeisiä kriteereitä ovat yhtäältä vankka aikuiskoulutuksen ja koulutuspolitiikan asiantuntemus sekä arviointikokemus ja toisaalta koulutuksen talouden asiantuntemus. Arvioijien tieteellisen pätevyyden ja riippumattomuuden takaamiseksi suunnitteluryhmä on koonnut arviointiryhmän pääasiassa yliopistollisen tutkimuksen piiristä. Riippumattomuuden ohella arviointiryhmän jäseniltä edellytetään vankkaa tutkimuksellista kokemusta, joka antaa parhaat mahdolliset edellytykset tehdä tulkintoja ja päätelmiä olemassa olevien aineistojen ja tehtyjen tutkimusten ja selvitysten pohjalta.

Hankkeen työntekijät

Arviointihankkeen vastuullisena johtajana toimii pääsuunnittelija Heikki Silvennoinen.

Operatiivisesta toteutuksesta vastaa projektin suunnittelija Päivi Kamppi, joka toimii myös suunnittelu- ja arviointiryhmän sihteerinä. Koulutuksen arviointisihteeristö organisoii toimisto- ja sihteeripalvelut.

TULOKSET JA NIIDEN JULKAISEMINEN

Hankkeen ensimmäisen vaiheen tulokset julkaistaan arviointiraporttina marras-joulukuussa 2005, jolloin pidetään julkistamisseminaari yhdessä sidosryhmien ja muiden kumppaneiden kanssa. Seminaarin suunnittelee hankkeen suunnitteluryhmä.